

ISLAM I MUSLIMANI U MAĐARSKOJ

Mađarska je srednjoeuropska zemlja koja graniči s brojnim državama; Slovačkom, Rumunjskom, Srbijom, Hrvatskom, Slovenijom, Austrijom i Ukrajinom. Površina zemlje je 93.000 km², ne izlazi na more nego ima jezero Balaton za koje se pretpostavlja da je ostatak velikom Panonskog mora. To je ravničarska zemlja s izuzetkom niski planina na granici sa Slovačkom.

Oko 89% stanovništva Mađarske su Mađari ili Ugari. Oko 5% su Romi, a ostalo su Hrvati, Srbi, Nijemci, Rumunji i Slovaci. Mađarska ima velikih natalitetnih problema. Jezik je mađarski spada u grupu indofinskih jezika, sličan je finskom i estonskom, a etimologija mu je jedinstvena u Europi.

Prema rezultatima posljednjeg popisa iz 2001. godine 67,5% su katolici, 20% Kalvini i 5% Luterani. Ostalih 7,2% pripadnici su drugih religija ili su ateisti. Državni mađarski blagdan je 15.ožujka.

Mađari su narod koji je često selio s mjesta na drugo na području između rijeke Volge i Urala. Krajem desetog stoljeća za vrijeme vlasti svetoga Stjepana, 997. godine Ugarska je stekla nezavisnost, a do tada je bila u sklopu velikog Rimskog carstva. S toga što su pape pomogle kod stjecanja neovisnosti, kralj sveti Stjepan je preveo Mađare iz Budizma u kršćanstvo. Među ugarskim plemstvom bilo je velikoga otpora pokrštavanju što je primoralo Stjepana da uporabi silu, kojom je prigodom pogubio brojne mađarske plemiće. U znak zahvalnosti za pokrštavanje Ugara, Vatikan ga je proglasio svetim. Godine 1241. u Ugarsku su provalili Mongoli na čelu s Batu-hanom i nanijeli Ugarima težak poraz. Kralj bela Četvrti bježi iz zemlje i putuje Jadranskim more od otoka do otoka. U pomoć Beli Četvrtom pristižu Hrvati i u blizini današnje Rijeke na Grobniku presreću Mongole i nanose im težak poraz.

Godine 1458. Ugarski parlament za kralja je izabrao Matijaša Korvina čije su zasluge što je za jedno vrijeme uspio suzbiti prodor Osmanlija u Europu. Međutim 1526. godine najveći dio Ugarske pao je pod vlast Osmanlija nakon teškog poraza na Mohaču i ostali pod njihovom vlasti 150 godina. Nakon osmanskog poraza pod Bečom 1699. godine Austrija je stavila pod svoju vlast Ugarsku. Mađari su pokušali 1848/49 revolucijom steći nezavisnost ali su u tome doživjeli neuspjeh. Godine 1867. postignut je austrijsko-mađarski sporazum o stvaranju državnog saveza Austro-Ugarske monarhije. Tim ugovorom Austrija je priznala Mađarskoj neovisnost.

Islam je u Ugarsku stigao vrlo rano, već polovicom desetog stoljeća. Ugarski velikaši, vičnu ratovanju, imali su malo iskustva u stvaranju državnih institucija kao što je pošta, monetarni sistem, trgovina i drugo. Ugarski vojvoda sa Balatona, zvani Takšonj poziva iz iranske pokrajine Huvarizm muslimane da im pomognu izgradnju zemlje i državnih institucija. Među prvim muslimanskim doseljenicima bili su braća Bulčo

i Bila i njihov rođak, legendarni ugarski junak Heten. Muslimanska zajednica u Ugarskoj unatoč teškoćama i izolaciji od islamskog svijeta, nije se dala asimilirati. Ugarski kraljevi kao što je Koloman, Andrija Drugi i ostali činili su sve da muslimane pokrste. Tako na primjer kralj Koloman je izdao Zakon o pokrštavanju muslimana, ali uspjeh nije polučeno. Prema muslimanskom putopiscu Ebu Hamidu el-Garnatiju islama ne samo da nije nestalo nego se broj povećavao. Mnogi kršćani su ostavljali svoju vjeru i prilazili muslimanima. Tek početkom 15. Stoljeća zadnji muslimani su napustili Ugarsku i dobar dio njih odselio u Bosnu.

Nakon bitke na Mohaču 1526. godine i mađarskog poraza, veliki dio zemlje pada pod vlast Osmanlija. U zemlju dolaze muslimani iz svih krajeva Osmanske države, a najviše iz Bosne i Hercegovine. Samo u Budimpešti sagrađeno je 61 džamija i 22 mesdžida, deset islamskih škola i brojne knjižnice. Još toliko, ako ne i više, sagrađeno je džamija, mesdžida i knjižnica u drugim ugarskim gradovima kao što je Eger, Mohač i Vasprim. U Egeru i danas postoji najviši minaret u Europi bez džamije koja je porušena. Nakon odlaska Osmanlija sve je to uglavnom porušeno, pretvoreno u crkve i druge objekte. Tako na primjer u Zoološkom vrtu u Budimpešti i sada postoji džamija s minaretom, mihrabom i mimberom koja služi kao štala slonovima.

Mađarski nacionalisti spadaju u red najvećih muslimanskih neprijatelja. Tako na primjer i danas se može kod njih čuti konstatacija: *Zahvaljujem Bogu što nisam musliman.*

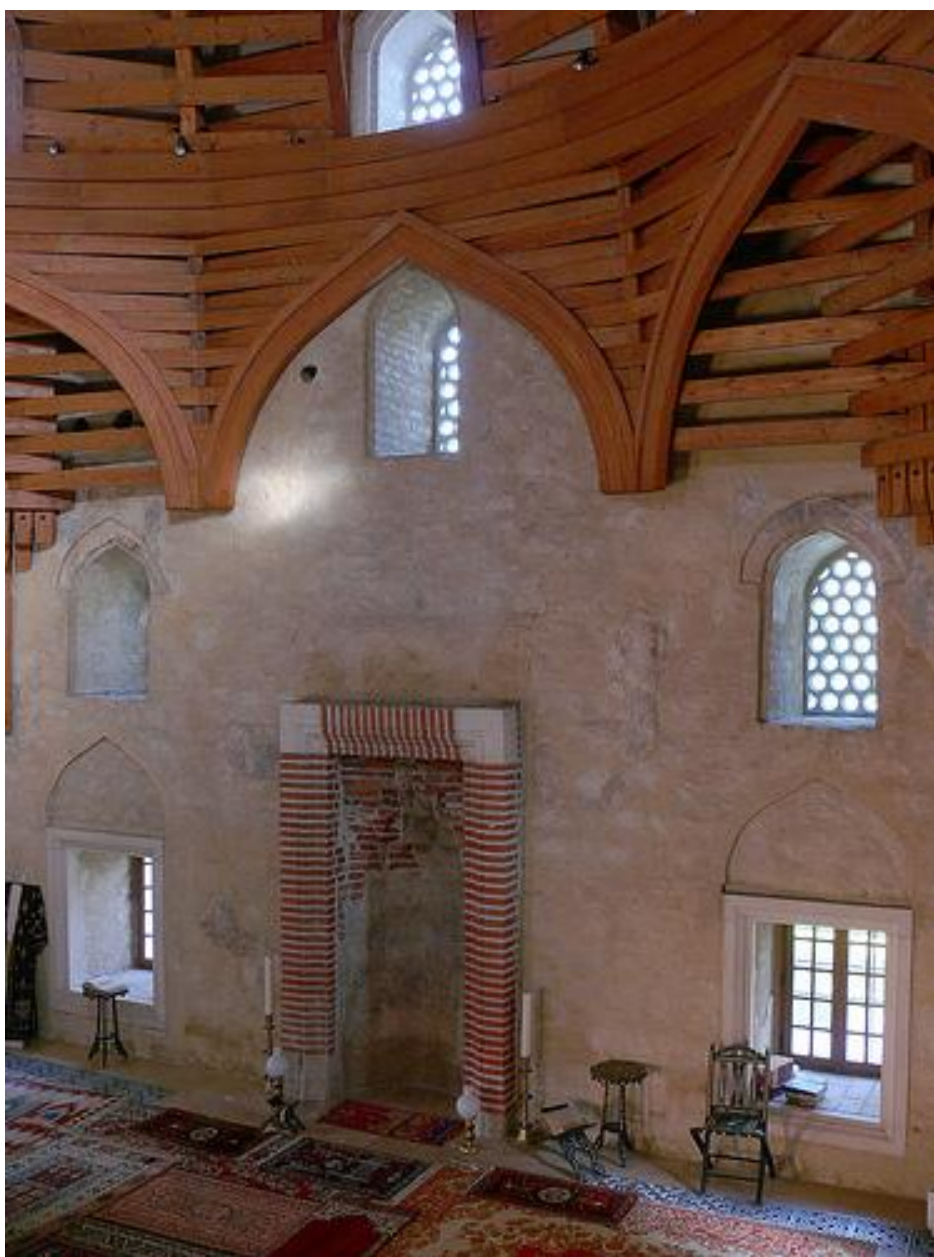
Postoje velike razlike u prikazu broja muslimana u Mađarskoj. Dok neki ozbiljni izvori tvrde da ih je oko 6000, drugi, smjeliji, tvrde da ih ima 30.000. Jedni tvrde da su najveći broj muslimana Arapi i Turci, drugi tvrde da su to Mađari, potomci Kumana. Pisac ovog priloga imao je prigodu susresti se s jednim muslimanom koji je radio u Centru Europske Unije u Budimpešti, a koji tvrdi da u gradu Vasprimu ima veliki broj muslimana potomaka Ismaelićana koji su došli u zemlju polovicom 10. Stoljeća. Među najzaslužnije osobe koje su u novijoj povijesti sačuvale islam spadaju dvojica prijelaznika na islam i to prof. dr. Ignac Goldziher, iz poznate židovske obitelji i prof. dr. Abdul Kerim Germanus rođen 1884. a umro 1978. godine. Obadvojica su bili sveučilišni profesori na peštanskom sveučilištu. Posljednji muftija Budimpešte polovicom 19. stoljeća bio je Bošnjak.

U Budimpešti je sjedište Islamske zajednice u Mađarskoj u trokatnici u ulici Bartok Bela 29, oko sat vremena udaljen od centra grada. Zgrada nema nikakvih vjerskih obilježja pa je strancu vrlo naporno je pronaći. Predsjednik Islamske zajednice Mađarske je ekonomista Zoltan Čolak. Na islam je prešao za vrijeme studija i vrlo dobro poznaje stanje islama i muslimana u ovoj zemlji. On tvrdi da se broj muslimana kreće oko šest tisuća. Predsjednik Islamske zajednice u Budimpešti je Jusuf Džiro.

Mađarska nije priznala islam kada ga je priznala Austrija 1912. godine. Zbog te činjenice muslimani još i danas imaju stanoviti problema, iako su sloboda i prava dosta napredovala, naročito nakon promjene političkog sistema i osnutka Islamske zajednice u Mađarskoj 1989. godine.

U Mađarskoj postoji niz mjesnih medžlisa i mesdžida i to:

1. Mesdžid *Afgan* u Budimpešti,
2. mesdžid *El-vakful-islami* u Miklošu,
3. mesdžid *Darus-Selam* u Budimpešti,
4. mesdžid *Yakovali Hasan*-paša u Pečuhu,
5. Islamska internetska škola Đul-Baba u Budimpešti,
6. Mesdžid *Mekka* u Segedu
7. Mesdžid i islamska humanitarna organizacija u Tatabanji

Džamija Malkoč-bega u Miklošu koji je bio Bošnjak

Džamija u Esztergonu

Mihrab i minber džamije Hasan-paše Jakovali u Pečuhu

Minaret džamije u Egeru. Džamija je srušena odmah po odlasku Osmanlija, a minaret i danas stoji i jedan je od najviših u Europi što i fotografija dokazuje

Džamija Kasim-paše Pečujskog koji je jedno vrijeme bio Srijemski beglerbeg sa sjedištem u Iloku
Džamija je pretvorena u kalvinsku crkvu